

Боцула О. І.

*кандидат економічних наук, старший дослідник,
Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України
м. Київ, Україна*

Ольхович С. Я.

*завідувач відділу економіки науково-дослідних робіт,
Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-431-6-2>

СТРАТЕГІЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЧИННИКІВ

На сьогоднішній день, формування стратегії збалансованого лісокористування є ключовим елементом системи управління як на рівні галузі, так і на рівні окремого підприємства. Адже стратегія збалансованого лісокористування визначає основні напрями розвитку галузі та її подальшу трансформацію від сировинної спрямованості до комплексного використання земель лісгосподарського призначення. Однак, реалізація такої стратегії значно залежить від впливів, які продукує інституційне середовище.

На думку Н. Зіновчук, дія формальних та неформальних обмежень є різноплановою і неоднозначною, тому важливо розуміти вектор впливу кожного з інституційних чинників. Погоджуючись з даною концептуальною тезою, вважаємо за доцільне визначити ті інституціональні чинники, які впливають на процеси використання лісових ресурсів в Україні [1, с. 293].

Інституційне середовище формується офіційними та неофіційними обмеженнями. На рис. 1 представлено систематизацію таких обмежень. Науковцями, прийнято відносити законодавчі та нормативні акти, права власності на природні ресурси, структуру та функції органів влади та управління. Неофіційними обмеженнями вважаються рівень культури та освіти населення, рівень колективної та індивідуальної свідомості людей, історичні та національні традиції тощо.



Рис. 1. Інституційні чинники впливу на формування стратегії збалансованого лісокористування

Джерело: сформовано автором

На нашу думку, для забезпечення прозорості роботи державних органів у сфері лісокористування необхідно, насамперед, відкрити доступ до інформації усіх підприємств, дотичних до лісокористування, для громадськості та місцевої влади. Оскільки сільські жителі, особливо лісових регіонів, практично не поінформовані про лісогосподарську діяльність підприємств, зокрема, про підстави та правомірність головних та інших рубок, то поширення інформації доцільно здійснювати в місцевих засобах масової інформації, а також офіційно повідомляти сільські ради про наміри щодо таких рубок. Слід зазначити, що публічність інформації щодо лісокористування важко буде забезпечити без адекватних організаційно-економічних заходів, а саме без проведення тендерів на послуги з лісозаготівель, відкриття бірж або аукціонів сировини, впровадження європейської системи

нумерації колод, налагодження ефективного обліку сортиментної структури лісопродукції, створення відповідної бази даних [2, с. 108].

Однак, існування проблем, пов'язаних з щорічними повеннями і зсувами, виснаженням лісових ресурсів, забрудненням лісів і земель лісогосподарського призначення та постійне поглиблення цих проблем, пов'язаних із війною, дає підстави зробити логічне припущення, що сам факт існування законодавчих норм, які закріплюють суспільні відносини у лісовій сфері в Україні, не гарантує збалансованого лісокористування.

В Україні, нажаль, далеко не всі громадяни усвідомлюють екологічні загрози, які зумовлює сучасна практика лісокористування. Проблеми знищення лісових насаджень, забруднення лісових екосистем, послаблення їх функцій саморегулювання та самовідтворення не турбують пересічних громадян.

У зарубіжних країнах стратегічне планування лісокористування здійснюється у форматі національних та регіональних лісових програм, які, окрім важливої функції планування, виконують функцію узгодження інтересів зацікавлених сторін. Відтак, стратегічні цілі в лісовому секторі не нав'язує уряд, а формуються як результат довготривалого переговорного процесу. Зокрема, в Німеччині та Австралії цей процес відбувається на загальнодержавному рівні та на рівні адміністративних утворень. Уряди цих країн вважають інститут лісових програм ефективним інструментом узгодження інтересів зацікавлених сторін.

Таким чином, аналіз окремих інституційних чинників, які можуть здійснювати певний вплив на процеси використання лісових ресурсів в Україні, дозволяє стверджувати, що:

1) недосконалість законодавчих та нормативних актів, громіздкість й складність функцій державних органів управління, розпорошеність відповідальності зумовлюють провали уряду у лісогосподарському комплексі, зокрема, у використанні лісових ресурсів та вирішенні екологічних проблем;

2) між офіційними та неофіційними обмеженнями існують зв'язки, тому будь-які інституційні зміни, спрямовані на вдосконалення офіційних інститутів, без врахування зворотної дії відповідних неофіційних обмежень будуть неефективними;

3) на сучасному етапі формування та реалізації лісової політики пріоритетними слід вважати ті інституційні зміни, які забезпечуватимуть підвищення рівня екологічної освіти та свідомості населення,

формування у громадян країни, і особливо жителів сільських територій, традицій та звичок, що сприятимуть збереженню лісових ресурсів.

Література:

1. Зіновчук Н.В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект. Львів : Львів. держ. аграр. ун-т : НВВК «АТБ», 2007. 394 с.

2. Боцула О.І., Лицур І.М. Передумови підвищення ефективності використання земель лісгосподарського призначення. *Збалансоване природокористування*. 2015. № 4. С. 106–110.